

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kehittämistyön linjaukset ja eteneminen 2026–2027

Opetusneuvos Mikko Hartikainen 19.1.2026
Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö

Uudistuva lukiodiplomi - Taidetta, tiedettä ja luovuutta!
Gymnasiediplomet förnyas – Konst, vetenskap och kreativitet!
Helsinki Congress Paasitorni

Kehittämisen tavoitteet 2022

Musiikin, kuvataiteen ja liikunnan lukiodiplomien järjestämisen velvoittavuus

Toimenpiteet muiden lukiodiplomien kehittämiseksi

Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa

Lukiodiplomien suorittaminen yhdenvertaisemmaksi ja luotettavammaksi

Lukiodiplomien järjestäminen yhdenmukaisemmaksi

Digitaalisten ratkaisujen kehittäminen ja hyödyntäminen

Musiikin, kuvataiteen ja liikunnan lukiodiplomien hyödyntäminen opiskelijavalinnoissa

Mahdollisuuksien selvittäminen lukiodiplomin kytkemiseksi ylioppilastutkintoon

Toimenpide-ehdotusten pääpiirteitä 2022

- Lukiodiplomin tehtävänä on jatkossakin mahdollistaa opiskelijan osaamisen osoittaminen **ensisijaisesti niissä oppiaineissa, joilla ei ole koetta ylioppilastutkinnossa.**
- Lukiodiplomeja kehitetään siten, että niiden suorittamisen edellytyksiä edistetään ja niitä **järjestettäisiin nykyistä useammissa lukioissa erityisesti lukioiden yhteistyöhön panostamalla.**
- Lukiodiplomien muotoa ja rakennetta sekä **järjestämisen ja suorittamisen käytäntöjä yhdenmukaistetaan.**
- Kehittämistyöllä tähdätään nykyistä parempien **edellytysten luomiseen lukiodiplomien hyödyntämiselle** jatko-opinnoissa, etenkin korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.
- Kehittämistyössä huomioidaan **digitaalisuuden hyödyntämisen mahdollisuudet** lukiodiplomien järjestämisessä, suorituksessa ja arvioinnissa.
- Kehittämistyössä otetaan huomioon lukiolainsäädännön mukaiset **yhteistyön ja koulutuksen hankkimisen mahdollisuudet**

Lukiodiplomin sisällöllinen kehittäminen 2022

- Lukiodiplomeille määritellään **rakenne ja osa-alueiden** tavoitteet yhteisesti, erityisesti kirjallisen osaamisen linjauksia tarkennetaan
- linjataan yhteiset **lähtökohdat ja periaatteet opetukselle ja ohjaukselle**, valvonnalle ja seurannalle sekä omalle ajankäytölle lukiodiplomin suorittamisessa
- tarkastellaan **laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista** osana lukiodiplomissa osoitettavaa osaamista
- huomioidaan **kansainvälisyyden, yrittäjyyden ja työelämän** näkökulmat lukiodiplomiaineiden oppimäärissä
- linjataan, miten lukiodiplomi on mahdollista suorittaa jatkossakin **osana laajempaa yhteistyöprojektia**
- tarkastellaan lukiodiplomien erillisten **tehtävien tarkoituksenmukaisuutta**

Kehittämistyön aikataulu ja eteneminen 2026-2027

Toimenpiteitä 2026

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö 2025-2027

- **Muutosmääräyksen valmistelu lukion opetussuunnitelman perusteisiin 2019**
 - yhteisten ja lukiodiplomikohtaisten linjausten päivittäminen, 6.23 Lukiodiplomit -luku
 - musiikin, kuvataiteen ja liikunnan oppimääriä ei uudisteta: mahdolliset muutokset teknisiä, rajattuja ja välttämättömiksi arvioituja
- **Uusien lukiodiplomien kehittämistyö**
 - ehdotus lukiodiplomin tavoitteiksi ja keskeisiksi sisällöiksi (moduuli)
 - ehdotus lukiodiplomin erillisiksi ohjeiksi (suoritusohjeet)
 - suunnitelma lukiodiplomin toimeenpanon tuen tukimateriaalista
- **Nykyisten lukiodiplomien kehitys- ja päivitystyö**
 - lukiodiplomin päivitettyjen linjausten mukaisesti

”Jatkanut vuonna 2024 aloitettua lukiodiplomijärjestelmän sisällöllistä kehittämistä tarkentuvien toimenpiteiden mukaisesti ja jatkanut yhteistyötä taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden kehittämiseksi niiden valmistelusta vastaavan Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa.” (TUSO 2025)

2025

Ratkaisut lukiodiplomien linjausten ja arviointimenettelyn kehittämiseksi

Ratkaisut lukiodiplomitarjonnan kehittämiseksi ja työryhmien asettaminen

Lukiodiplomiaineiden pedagogiikan ja arvioinnin tukimateriaalit

Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin LOPS2019-tukimateriaalit

Kartoitus yhteistyöstä ja osaamisen tunnustamisesta lukiodiplomiopinnoissa

Yhteistyö Ylioppilastutkintolautakunnan ja muiden sidosryhmien kanssa

2026

LOPS2019-muutosmääräyksen valmistelu
(annetaan vuoden 2026 lopussa / 2027 alussa)

Nykyisten lukiodiplomien kehittäminen

Uusien lukiodiplomien kehittäminen

Lukiodiplomien suoritusohjeiden ja tukimateriaalien valmistelu

Kuulemiset ja lausuntopyynnöt

Seminaarit ja webinaarit

Yhteistyö Ylioppilastutkintolautakunnan ja sidosryhmien kanssa

2027

LOPS2019-muutosmääräyksen toimeenpanon ja lukiodiplomiohjeiden käyttöönoton tukeminen

Lukiodiplomien suoritusohjeiden ja tukimateriaalien julkaiseminen

Toimenpiteitä lukiodiplomiaineiden pedagogiikan kehittämiseksi ja opettajien valmiuksien vahvistamiseksi

Toimenpiteitä kuvataiteen, musiikin ja liikunnan pedagogiikan kehittämiseksi ja opettajien valmiuksien vahvistamiseksi

LOPS2019-muutosmääräyksen mukaiset opetussuunnitelmat käyttöön 1.8.2027

Lukiodiplomien kehittämistyön seurantasuunnitelman valmistelu

Yhteistyö Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa yo-kokeiden valmistelussa jatkuu

Uudet lukiodiplomit

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö 2025-2027

Opetushallitus on valmistellut 2024-2025 lukiodiplomitarjonnan uudistamista kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien tilalle.

- Opetushallitus selvitti verkkokyselyllä koulutuksen järjestäjien, lukioiden ja muiden sidosryhmien ajatuksia lukiodiplomitarjonnan kehittämiseen liittyen (14.4.–26.5.2025).
- Opetushallitus tuotti kyselyaineiston tuloksista raportin (27.6.2025)
 - 87 vastausta, 27 ehdotusta uusiksi lukiodiplomeiksi
 - Miten ja miksi lukiodiplomitarjontaa olisi uudistettava osana yleissivistävää lukiokoulutusta?
 - Onko lukiodiplomille riittävät järjestämisen edellytykset ja kehitysnäkömät?
- Lukiodiplomien kehittämistyön käynnistäminen -muistio (29.10.2025, OPH-6149-2025)
- Lukiodiplomien kehittämistyöryhmien asettaminen, (15.12.2025, OPH-6149-2025)
- Lukiodiplomien koordinaatioryhmän ja kehittämistyöryhmien käynnistyskokous 26.1.2026

Kehittämistyön organisointi 2026–2027

- **Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö -yksikkö**
- Koordinaatioryhmä ja lukiodiplomikohtaiset kehittämistyöryhmät, toimikausi 2027 loppuun
- Nykyisten lukiodiplomien kehitys- ja päivitystyö OPH:ssa virkavalmisteluna, jossa hyödynnetään mahdollisimman paljon lukiodien ja muiden sidosryhmien asiantuntemusta.

Koordinaatioryhmä

- Petri Lehtikainen, puheenjohtaja ja Opetushallituksen asiantuntijat
- yhteisten linjausten ja prosessin valmistelu, työryhmien prosessin ohjaus ja koordinaatio

Lukiodiplomikohtaiset työryhmät ja työskentelyprosessin lähtökohtia

- puheenjohtaja (OPH), asiantuntijajäseniä (OPH) ja 5–6 OPH:n ulkopuolista, yht. 7–10 jäsentä
- työryhmät voivat hyödyntää taustaorganisaatioita, asiantuntijoita ja verkostoja
- kokoukset järjestetään lähi- tai hybridikokouksina

ALUSTAVA kehittämistyön aikataulu 2026–2027

- Koordinaatio- ja kehittämistyöryhmien kokoukset noin kerran kuukaudessa 2026:
Valmistelu kokousten välissä, puheenjohtaja ohjaa ja koordinoi työryhmän työskentelyä
- Lähtökohtana Opetushallituksen lukiodiplomien päivityslinjaukset 2026
- Ensimmäiset luonnokset huhti- tai toukokuussa 2026:
Luonnos lukiodiplomin rakenteesta, tavoitteista ja arvioinnista (moduuli ja erilliset ohjeet)
- Uusien lukiodiplomien pilotoinnit huhti- tai toukokuussa 2026
- Opetushallituksen webinaarit nykyisiin ja uusiin lukiodiplomeihin liittyen toukokuussa 2026
- Muutosmääräyksen luonnos ja suoritusohjeiden luonnos valmiit syys- tai lokakuussa 2026
- Lausunnot ja mahdolliset kuulemiset (seminaari, webinaari) lokakuussa 2026
- Muutosmääräyksen viimeistely ja Opetushallituksen päätös marras- ja joulukuu 2026
- Suoritusohjeiden ja mahdollisten tukimateriaalien valmistelu jatkuu 2027
- Lukiodiplomien ohjeet ja mahdolliset tukimateriaalit viimeistään huhti- ja toukokuussa 2027.

Lukiodiplomin järjestämisen ja arviointimenettelyn linjaukset

LUKIODIPLOMIEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

- Lukiolaki (714/2018) ja Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Lukiodiplomit, Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 (OPH-2263-2019, OPH-2267-2019)
- Koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- Lukiodiplomien ohjeet, mahdolliset lukuvuosittaiset tehtävät
- Tukimateriaalit koulutuksen järjestäjille, opettajille ja opiskelijoille

LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2019

OPH-2263-2019, OPH-2267-2019

Lukiodiplomien tehtävän päivitys:

- Lukiodiplomin rakenteen kuvaus päivitetyn terminologian mukaisesti
- Monialaisen oppiainerajat ylittävän erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden kuvaaminen
- Laaja-alaisen osaamisen näkökulman täydentäminen (monitieteinen ja luova osaaminen) osana lukiodiplomiaineessa osoitettavaa osaamista
- Yhteistyön näkökulman vahvistaminen: Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Arviointi:

- Opiskelijan itsearviointitaitojen tai reflektion huomioon ottamista lukiodiplomien arviointimenettelyssä täsmennetään ja rajataan.
- Lukiodiplomiopintojakson ja lukiodiplomin arvioinnin lähtökohtia täsmennetään.

Lukiodiplomien moduulit:

- Terminologian päivittäminen
- Moduulin tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen täydentäminen
- Kehitettävien uusien lukiodiplomien moduulien lisääminen

Rakenteen ja terminologian yhdenmukaistaminen:

Lukiodiplomin osa-alueet:

Lukiodiplomityö + Portfolio + Essee

- Kolme osa-aluetta sisältyvät kaikkiin lukiodiplomeihin.
- Lukiodiplomien osa-alueiden rakenteissa voi olla eroja.

LUKIODIPLOMIN LAAJUUS

- Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen lukiodiplomi suoritetaan **kahden opintopisteen** laajuisen opintojakson aikana. (810/2018)
- Lukion opetussuunnitelmassa määritellään opintojaksot, **jotka voivat olla lukiodiplomin suorittamista edeltäviä lukio-opintoja.**
- **Lukiodiplomia edeltävien opintojen vähimmäislaajuus:** Lukiodiplomien suorittamisen pohjana ovat vähintään kuuden opintopisteen laajuiset lukiodiplomia edeltävät lukio-opinnot.

Rakenteen ja terminologian yhdenmukaistaminen: LUKIODIPLOMITYÖ

- **Lukiodiplomityön käsite ja määritelmä sisällytetään lukiodiplomien LOPS2019-perustemääräykseen ja ohjeisiin.**
- Esim. ”Opiskelija osoittaa taiteellista ja taidollista osaamistaan toteuttamallaan lukiodiplomityöllä; teoksella, tuotteella, esityksellä, suorituksella, produktiolla tai näyttelyllä.”
- Käsitteiden rinnalla voidaan käyttää tarvittaessa tarkentavia lukiodiplomikohtaista käsitteitä. Lukiodiplomityön synonyymi voi olla esimerkiksi teos, tuote, mediaesitys, tanssillinen tehtävä, esitys jne. Esimerkiksi ”Käsityön lukiodiplomityö voi olla käsityöteos tai käsityötuote.”

Rakenteen ja terminologian yhdenmukaistaminen: PORTFOLIO

- **Portfolion käsite ja määritelmä sisällytetään lukiodiplomien LOPS2019-perustemääräykseen ja ohjeisiin.**
- Esim. ”Lukiodiplomin portfoliossa opiskelija kuvaa, pohtii ja arvioi omaa oppimisprosessiaan, työskentelynsä etenemistä ja lukiodiplomityötään. Tavoitteena on, että opiskelija tekee portfoliossaan näkyväksi työskentelyn, ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojaan lukiodiplomiaineelle ominaisilla tavoilla. Opiskelija osoittaa itsearviointitaitojaan työskentelynsä, oppimisprosessinsa ja tavoitteidensa toteutumisen reflektoinnilla.”
- Esim. ”Opiskelijan oppimisprosessia todennetaan lukiodiplomiaineeseen soveltuvalla portfoliolla. Portfolio on kunkin lukiodiplomiaineen oppimisen ja osaamisen tarpeiden mukainen. Portfoliossa opiskelija kuvaa, dokumentoi, reflektoi ja arvioi lukiodiplominsa prosessia, kokonaisuutta, omaa oppimista ja asettamiensa tavoitteiden saavuttamista.”
- Lukiodiplomikohtaisissa ohjeissa voidaan käyttää portfolion rinnalla tarkentavaa käsitettä esimerkiksi ”lukiodiplomiprosessi, oppimisprosessi, työskentely- ja oppimisprosessi”.
- **Portfolion rakenne ja toteuttamistavat voivat vaihdella lukiodiplomikohtaisesti.** Portfolio voi sisältää eri osioita, jotka määritellään lukiodiplomin ohjeissa.

Rakenteen ja terminologian yhdenmukaistaminen: ESSEE

- **Esseen määritelmä sisällytetään LOPS2019-perustemääräykseen ja ohjeisiin.**
- Lukiodiplomiin sisältyy essee, jossa opiskelija osoittaa lukiodiplomiaineen tuntemustaan. Esseessä opiskelija kuvaa omakohtaista suhdettaan lukiodiplomin alaan ja osallisuuttaan sen ilmenemismuodoissa. Opiskelija tarkastelee myös erityisen osaamisensa ja harrastuneisuutensa yhteyttä lukiodiplomin alaan, sen eri muotoihin, kehitykseen ja ajankohtaisiin ilmiöihin.
- **Lukiodiplomin esseessä opiskelija kuvaa, pohtii ja arvioi**
 - lukiodiplomiaineen tuntemustaan ja lukiodiplomissa osoitetun osaamisen yhteyttä siihen
 - omakohtaista suhdettaan lukiodiplomin alaan ja osallisuuttaan sen ilmenemismuodoissa
 - lukiodiplomiaineelle ominaisten tekstitaitojen omaksumista, hallintaa ja tarkoituksenmukaista käyttöä
- Essee suoritetaan lukiodiplomiopintojakson päätteeksi ennen lukiodiplomin arviointia.
- Opiskelija voi laatia esseen enintään kaksi tuntia kestävässä valvotussa kirjoitustilaisuudessa.

Arvioinnin, palautteen ja ohjauksen linjaukset:

YHTEINEN ARVIOINTIMENETTELY

- **Arvioijat: lukiodiplomiaineen opettaja + toinen asiantuntija** (perehdytetään tarvittaessa)
- **Molemmat arvioivat osa-alueet ja kokonaisuuden itsenäisesti**
 - Kumpikin arvioija arvioi itsenäisesti portfolion, lukiodiplomityön, esseen ja niiden muodostaman kokonaisuuden.
 - Arvioija antaa arvosanan kullekin näistä osa-alueista arvosana-asteikolla 4–10.
 - Arvioija tekee arviointinsa pohjalta esityksen lukiodiplomista annettavaksi arvosanaksi
- **Lopullinen arvosana: arvioijien arvosanojen keskiarvo**
- Arvioijat voivat korottaa keskiarvon mukaan määräytynyttä lukiodiplomin arvosanaa, jos portfolio, lukiodiplomityö tai essee on arvioitu erityisen ansiokkaaksi.
- Erimielisyys: rehtori määrää kolmannen arvioijan → keskiarvo
- Laaditaan arviointipöytäkirja.
- **Portfolion, lukiodiplomityön ja esseen painoarvot arvioinnissa kuvataan ohjeissa**
- **Lukiodiplomin arvosana-asteikko 4–10**

Arvioinnin, palautteen ja ohjauksen linjaukset:

ARVIOINTILUVUN RAKENNE

3.1 Lähtökohtia lukiodiplomin arvioinnille

Lainsäädännön ja perusteiden asettamat lähtökohdat

3.2 Lukiodiplomin arviointimenettely

Lukiodiplomisuorituksen arviointimenettelyn kuvaus

3.3 Portfolion arviointi

Arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien kuvaus

3.4 Lukiodiplomityön arviointi

Arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien kuvaus

3.4 Esseen arviointi

Arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien kuvaus

3.5 Lukiodiplomin kokonaisarviointi

Arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien kuvaus

Arvioinnin, palautteen ja ohjauksen linjaukset:

KIRJALLINEN PALAUTE

Lyhyt kirjallinen palaute lukiodiplomin vahvuuksista ja arvosanan perusteista:

- Lyhyt kirjallinen palaute laaditaan opettajan ja toisen arvioijan yhteistyönä.
- Arvioijat hyödyntävät kirjallisen palautteen laadinnassa arviointipöytäkirjaa.
- Kirjalliseen palautteeseen sisältyy lukiodiplomitodistuksen tiedot, joista ei määrätä lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019 (kääntöpuolen lukiodiplomikohtaiset tiedot).
- Opetushallitus tuottaisi kirjallisen palautteen antamiseen lomakkeen tai disposition. Kirjallisen palautteen antamisen tueksi voitaisiin laatia myös muuta materiaalia. Tukimateriaali julkaistaisiin LUDOS-palvelussa.

Arvioinnin, palautteen ja ohjauksen linjaukset:

KIRJALLINEN PALAUTE

Kirjallisen palautteen kuvaus esimerkiksi:

- ”Lukiodiplomiopintojakson opettaja laatii yhteistyössä toisen arvioijan kanssa lyhyen kirjallisen palautteen opiskelijan lukiodiplomityöstä, joka annetaan opiskelijalle hänen lukiodiplominsa arvioinnin jälkeen.
- Kirjallinen palaute sisältää lyhyen kuvauksen opiskelijan toteuttamasta lukiodiplomista, sen vahvuuksista, siitä annetun arvosanan perusteista.
- Palautteeseen sisältyy myös Opetushallituksen antamien lukiodiplomin ohjeiden mukaiset arvioinnin kohteet ja kriteerit.”

Arvioinnin, palautteen ja ohjauksen linjaukset:

OHJAUS, NEUVONTA JA VALVONTA

- Lukiodiplomisuoritus perustuu opiskelijan omiin tavoitteisiin, näkökulmiin, ratkaisuihin ja toteutustapoihin.
- Opiskelija suorittaa lukiodiplomin itsenäisesti Opetushallituksen antamien ohjeiden ja asettamiensa tavoitteiden mukaisesti.
- Opiskelija voi olla vuorovaikutuksessa opettajan ja toisten opiskelijoiden kanssa toteuttaessaan lukiodiplomia.
- Opettaja käy opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa läpi lukiodiplomin ohjeet, mahdolliset lukuvuosittaiset tehtävät ja tukimateriaalit.
- Opiskelijalle annetaan ohjausta ja tukea lukiodiplomin suunnitteluvaiheessa.

Arvioinnin, palautteen ja ohjauksen linjaukset:

OHJAUS, NEUVONTA JA VALVONTA

- Opettajan ohjaus ja tuki voi liittyä tehtäviin, ohjeisiin ja tukimateriaaleihin tutustumiseen, ajankäytön suunnitteluun ja opintojakson käytännön järjestelyihin.
- Opettaja voi tukea opiskelijan ideointia ja suunnittelua kysymyksillä sekä esimerkiksi aiemmin toteutettuja lukiodiplomeja esittelemällä. Opiskelija päättää lukiodiplomin toteutustavasta yhteistyössä opettajan kanssa.
- Opettaja seuraa opiskelijan lukiodiplomin suorittamisen etenemistä ja ajankäyttöä säännöllisesti.
- Opettaja huomioi kaikessa toiminnassaan, että lukiodiplomi on opiskelijan itsenäisesti toteuttama erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttö lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudesta.

Kysymyksiä & kommentteja

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

